

ЗАТВЕРДЖУЮ

Президентка державного
некомерційного підприємства
«Державний університет
«Київський авіаційний інститут»



Ксенія СЕМЕНОВА

« 18 » 05 2026 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (далі - КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любарського Вадима Сергійовича на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

із протоколу № 13 розширеного засідання
кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права
Факультету права та міжнародних відносин КАІ від 14 травня 2026 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права:

Головуюча на засіданні - завідувач кафедри, к.ю.н, доцент, Макеева О.М;
Головко К.В., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Калюжний Р.А., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Легенький М.І., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Кунєв Ю.Д., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Сопілко І.М., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Устинова І.П., к.ю.н., доцент, професор кафедри;
Вишновецький В.М., к.ю.н., доцент, доцент кафедри;
Головко С.Г., к.і.н., доцент, професор кафедри;
Череватюк В.Б., к.і.н., доцент, доцент кафедри;
Школьний Є.О., к.ю.н., доцент кафедри;
Теплицька Н.В., викладач кафедри;
Богатюк І.Г., асистент кафедри

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Жукорська Я.М., к.ю.н., доцент, декан Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Панова О.О, д.ю.н., професор, професор кафедри кримінального права і процесу Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Серед присутніх 6 докторів юридичних наук, 5 кандидатів юридичних наук, 2 кандидати історичних наук, 2 особи без наукового ступеня.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин Любарського Вадима Сергійовича на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Науковий керівник Сопілко І.М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету міжнародних відносин та права.

Дисертація виконувалася на кафедрі теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин. Тема дисертаційного дослідження «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», затверджена на засіданні Вченої ради Юридичного факультету 31 жовтня 2022 року, протокол № 8.

Виступили:

Здобувач Любарський Вадим Сергійович представив презентацію за основними положеннями дисертації на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», з галузі знань 08 «Право».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію та методику, охарактеризував об'єкт та предмет дисертації, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значущість роботи, зазначив про впровадження результатів дослідження.

Автором зазначено, У дисертації здійснено комплексне дослідження організаційно-правових аспектів реалізації принципу транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні. Проаналізовано наукові підходи до розуміння сутності принципу транспарентності, його правової природи та ознак, а також місця в системі здійснення публічної влади. Доведено, що її зміст охоплює взаємопов'язані елементи інформаційної доступності, процедурної відкритості, публічної комунікації, підзвітності, участі громадськості та можливості ефективного зовнішнього контролю за владною діяльністю. Встановлено, що сучасне розуміння транспарентності сформувалося під впливом розвитку інформаційного суспільства, цифровізації публічного управління, зміцнення стандартів демократичного врядування та розширення вимог до відкритості й підконтрольності влади суспільству.

Проаналізовано співвідношення понять «транспарентність», «відкритість», «прозорість», «гласність», «публічність», «підзвітність» і «доступ до публічної інформації». З'ясовано, що зазначені категорії не є

тотожними, однак утворюють спільне понятійне поле, в межах якого транспарентність виконує інтегративну функцію.

Аспірантом зроблено висновок, що принцип транспарентності слід розглядати як самостійну засаду діяльності органів публічної влади, яка визначає вимоги до способу організації владної діяльності, до порядку ухвалення рішень, до обсягу та якості інформації, що підлягає оприлюдненню, а також до форм участі суспільства в контролі за публічним управлінням.

Досліджено правову природу транспарентності у публічно-владній діяльності. Встановлено, що вона має комплексний характер і виявляється одночасно як ціннісна засада демократичної організації влади, як функціональний режим відкритості діяльності органів публічної влади, як юридично визначений обов'язок щодо забезпечення інформаційної доступності та процедурної зрозумілості та як інструмент запобігання зловживанням і зміцнення довіри до публічних інституцій. Доведено, що транспарентність належить до базових принципів демократичного врядування. Обґрунтовано, що через реалізацію цього принципу забезпечуються легітимність владних рішень, стійкий зворотний зв'язок між державою і суспільством, належний баланс між приватними й публічними інтересами.

З'ясовано місце транспарентності в системі здійснення публічної влади. Встановлено, що вона виконує системоутворюючу роль, оскільки пов'язує між собою інформаційні, процедурні, інституційні та контрольні елементи діяльності органів публічної влади. Доведено, що ефективність реалізації цього принципу залежить від реального існування організаційних механізмів його забезпечення, цифрових інструментів перевірюваності владних рішень, процедур участі громадськості та дієвого механізму контролю.

Дисертант проаналізував організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України. Встановлено, що парламентська транспарентність проявляється через відкритість пленарних засідань, доступність текстів законопроектів, результатів голосування, діяльності комітетів, а також через цифровий супровід законодавчого процесу. Водночас виявлено, що окремі елементи відкритості парламентської діяльності потребують подальшої уніфікації та процедурної деталізації.

Щодо інституту президентства аспірантом було з'ясовано, що фактичний рівень його відкритості значною мірою залежить від інституційної спроможності допоміжних структур та сучасності механізмів офіційного оприлюднення актів глави держави. Доведено, що чинне регулювання оприлюднення актів Президента України потребує оновлення з урахуванням умов цифрової держави. Стосовно Кабінету Міністрів України встановлено, що урядова транспарентність має переважно адміністративно-процедурний характер, адже її основою є відкритість підготовки управлінських рішень, цифровізація засідань, консультації з громадськістю, функціонування урядових порталів та електронних сервісів комунікації з громадянами.

Досліджено організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів виконавчої влади. Встановлено, що у цій сфері транспарентність набуває форми сервісної та процедурної відкритості.

Вона пов'язана із забезпеченням доступності адміністративних процедур, публічності регуляторної діяльності, функціонуванням офіційних вебресурсів, електронних кабінетів, відкритих даних тощо. Доведено, що сучасний стан організаційно-правового забезпечення транспарентності у виконавчій владі характеризується наявністю базової нормативної основи, проте потребує подальшої систематизації, уніфікації вимог до електронних ресурсів, зміцнення процедур публічних консультацій і підвищення якості зворотного зв'язку з громадянами. Зроблено висновок, що відкритість виконавчої влади повинна оцінюватися за реальним рівнем зрозумілості, доступності та перевірюваності управлінських рішень.

Окрему увагу дисертант приділив правоохоронним органам як спеціальним суб'єктам реалізації транспарентності в Україні. Встановлено, що їхній статус у цій сфері має диференційований характер. Відкритість правоохоронної діяльності не може реалізовуватися за тими самими моделями, що й відкритість загальної публічної адміністрації. Доведено, що транспарентність у діяльності правоохоронних органів повинна поєднуватися із захистом персональних даних, службової інформації, таємниці досудового розслідування та іншими легітимними обмеженнями, пов'язаними з потребами безпеки. Разом з тим обґрунтовано, що зазначені обмеження не повинні нівелювати саму сутність відкритості правоохоронної системи. Зроблено висновок про необхідність удосконалення нормативного забезпечення транспарентності Національної поліції шляхом розширення обсягу інформації, що підлягає відкритому оприлюдненню у знеособленому вигляді, зокрема щодо результатів розгляду скарг, службових перевірок та застосування дисциплінарної відповідальності. Обґрунтовано, що такі зміни сприятимуть підвищенню підзвітності поліції та зміцненню довіри населення до правоохоронних органів.

У роботі проаналізовано організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів судової влади. Встановлено, що судова транспарентність поєднує процесуальну гласність, відкритість інформації про функціонування судової системи, доступність судових рішень та вимогу їх належного мотивування. Зроблено висновок, що прозорість процедур та мотивованість судових рішень є ключовими чинниками довіри до судової влади.

Дисертантом досліджено організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів місцевого самоврядування. Встановлено, що в цій сфері транспарентність має найбільш прикладний та наближений до громадянина характер, оскільки пов'язана з безпосередньою участю територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Водночас виявлено, що виконання вимог щодо оприлюднення актів органів місцевого самоврядування часто має нерівномірний і формальний характер. У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність законодавчого запровадження спеціального механізму моніторингу дотримання вимог щодо своєчасного, повного та безперервного оприлюднення актів і документів органів місцевого самоврядування шляхом доповнення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» статтею 59-2. Доведено, що такий підхід сприятиме

посиленню зовнішнього контролю в цій сфері та підвищенню реальної контрольованості муніципальної влади.

Встановлено, що організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності щодо різних груп органів публічної влади має спільну базову конструкцію (нормативну визначеність, процедурну відкритість, інформаційну доступність, цифрові засоби оприлюднення, підзвітність і можливість зовнішнього контролю тощо). Водночас доведено, що функціональне наповнення цієї конструкції є різним залежно від правової природи, компетенції та призначення конкретного органу: для вищих органів державної влади пріоритетними є процедурна простежуваність і політична підзвітність, для органів виконавчої влади – адміністративна процедурність і сервісна відкритість, для правоохоронних органів – поєднання відкритості з легітимними безпековими обмеженнями, для судової влади – процесуальна гласність і мотивованість рішень, для місцевого самоврядування – безпосередня участь громади та публічний контроль за муніципальною владою. Зроблено висновок, що транспарентність органів публічної влади в Україні реалізується через диференційовані організаційно-правові режими, обумовлені функціональним призначенням конкретного органу.

Проаналізовано роль взаємодії органів публічної влади України з неурядовими організаціями у сфері транспарентності. Встановлено, що у сучасному правовому вимірі транспарентність набуває ознак двостороннього правового зв'язку між владою і суспільством. Доведено, що такі організації виконують функцію громадського моніторингу, незалежного оцінювання відкритості, ініціювання публічних консультацій і посилення зворотного зв'язку між владою та суспільством. Зроблено висновок, що розширення процедурно гарантованої взаємодії органів публічної влади з неурядовими організаціями є необхідною умовою переходу від формальної відкритості до змістовної транспарентності.

Аспірант дослідив зарубіжний досвід нормативного закріплення та реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної влади. Виявлено, що в європейських правових системах транспарентність розвивається як складова стандартів *good governance* і поєднує доступ до публічної інформації, відкритість процедур ухвалення рішень, публічні консультації, цифрові інструменти відкритості та ефективні механізми контролю за правомірністю обмеження доступу до інформації. Доведено, що імплементація зарубіжного досвіду в Україні має здійснюватися з урахуванням особливостей національної правової системи, інституційної спроможності органів влади, умов цифровізації та безпекових викликів воєнного стану. Зроблено висновок, що найбільш цінними для України є підходи, пов'язані з нормативною визначеністю процедур, стандартизацією електронної відкритості, розвитком процедур консультацій та посиленням інституційного контролю за дотриманням вимог транспарентності.

У межах дисертаційного дослідження сформульовано напрями удосконалення механізму контролю за дотриманням вимог транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні. Обґрунтовано концептуальний підхід, який охоплює нормативну систематизацію контрольних процедур,

посилення зовнішнього й внутрішнього інституційного контролю, цифровізацію перевірки владних рішень, стандартизацію публічних консультацій, уніфікацію вимог до офіційних вебсайтів та електронних ресурсів органів публічної влади, розвиток судового контролю та встановлення спеціальних правил перевірки правомірності обмеження доступу до інформації в умовах воєнного стану. Доведено, що в умовах воєнного стану реалізація принципу транспарентності вимагає застосування моделі пропорційних і нормативно визначених обмежень доступу до окремих категорій інформації, які не повинні нівелювати саму сутність відкритості публічної влади.

Запитання до здобувача:

Калюжний Р.А., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Запитання: Яке місце займає транспарентність у системі здійснення публічної влади в Україні?

Відповідь: Дякую за запитання. Транспарентність у системі здійснення публічної влади в Україні є базовою умовою демократичного врядування, оскільки забезпечує легітимність влади, підвищує рівень суспільної довіри до державних інституцій, сприяє ефективності управлінських рішень та створює умови для громадського контролю. Вона виступає не лише принципом відкритості, а й системним механізмом взаємодії між державою та суспільством.

Сутність транспарентності полягає у поєднанні двох взаємопов'язаних елементів: забезпечення доступу громадян до публічно значущої інформації та створення реальних можливостей для участі громадськості у процесах прийняття управлінських рішень. Саме через відкритість процедур, зрозумілість мотивів владних рішень і підзвітність органів влади формується суспільне прийняття державної політики.

Особливого значення транспарентність набуває в умовах кризових ситуацій і воєнного стану, коли суспільство потребує оперативної, достовірної та повної інформації. У таких умовах прозорість діяльності органів влади сприяє зменшенню корупційних ризиків, зміцнює довіру громадян і підтримує легітимність державних рішень.

Транспарентність також є важливою передумовою ефективного громадського контролю. Вона реалізується через механізми доступу до інформації, діяльність громадських рад, проведення публічних слухань, участь незалежних експертів, можливість оскарження рішень та інші форми взаємодії громадян із владою.

Системний характер транспарентності проявляється у тому, що вона поширюється на всі складові публічної влади — законодавчу, виконавчу та судову гілки, правоохоронні органи й органи місцевого самоврядування. Її забезпечення потребує не лише нормативного закріплення, а й формування відповідної управлінської культури, професійних компетенцій, етичної інфраструктури та належного ресурсного забезпечення.

Отже, транспарентність у сучасній системі публічної влади України слід розглядати як комплексний інституційний принцип і міжнародний стандарт, що

забезпечує відкритість, підзвітність та демократичний характер державного управління.

Кунєв Ю.Д., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Запитання: Які організаційно-правові механізми забезпечують транспарентність діяльності Верховної Ради України?

Відповідь: Дякую за запитання. Транспарентність діяльності Верховної Ради України забезпечується системою організаційно-правових механізмів, які спрямовані на відкритість парламентської діяльності, доступ громадян до інформації про законотворчий процес, підзвітність народних депутатів та взаємодію парламенту із суспільством. Ці механізми ґрунтуються на конституційних положеннях, інформаційному законодавстві, антикорупційних нормах та спеціальних актах парламентського права.

Оснoву правового забезпечення транспарентності становить Конституція України, яка закріплює право громадян брати участь в управлінні державними справами, гарантує відкритість діяльності Верховної Ради України та встановлює обов'язок держави доводити нормативно-правові акти до відома населення. Розвиток цих положень здійснюється у Законах України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації», які визначають механізми відкритості діяльності органів влади, обов'язок оприлюднення інформації та процедури доступу громадян до публічної інформації.

Важливе значення у забезпеченні транспарентності парламенту має Регламент Верховної Ради України, який закріплює принципи відкритості та гласності парламентської діяльності. Засідання парламенту проводяться публічно, транслуються в медіа, а результати голосувань, стенограми, законопроекти та інші документи оприлюднюються на офіційному вебпорталі Верховної Ради України. Це створює умови для громадського контролю за законотворчим процесом.

Одним із ключових механізмів парламентської транспарентності є публічність законодавчого процесу. Вона передбачає відкритий доступ до текстів законопроектів, поправок, висновків комітетів, результатів голосувань та інших матеріалів, що супроводжують підготовку й ухвалення законів. Така відкритість дозволяє громадянам оцінювати діяльність парламенту та здійснювати суспільний контроль за реалізацією представницького мандата.

Важливу роль у забезпеченні відкритості Верховної Ради України відіграють парламентські слухання, які виступають процедурною формою взаємодії парламенту з громадянським суспільством. Вони забезпечують участь експертів, науковців, представників громадських організацій та інших заінтересованих осіб у публічному обговоренні актуальних питань державної політики, сприяючи врахуванню суспільних інтересів під час прийняття законодавчих рішень.

Сучасним напрямом розвитку парламентської транспарентності є цифровізація діяльності Верховної Ради України та впровадження концепції електронного парламенту. Цифрові технології забезпечують онлайн-доступ до парламентської інформації, електронний документообіг, трансляцію засідань, електронні комунікації з громадянами та нові форми участі суспільства у

законотворчому процесі. Центральним інструментом такої відкритості є офіційний вебпортал Верховної Ради України, який функціонує як базова цифрова платформа парламентської інформації та комунікації.

Водночас практика реалізації механізмів транспарентності парламенту виявляє певні проблеми, зокрема недостатню відкритість діяльності парламентських комітетів, несистемність оприлюднення матеріалів засідань та обмежену доступність окремої парламентської інформації. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення організаційно-правового забезпечення парламентської відкритості відповідно до європейських стандартів демократичного врядування.

Легенький М.І., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Запитання: Які організаційно-правові механізми забезпечують транспарентність діяльності Президента України?

Відповідь: Дякую за запитання. Організація доступу до публічної інформації, взаємодія із засобами масової інформації, функціонування офіційного інтернет-представництва Президента України, а також розгляд звернень громадян.

Важливим елементом організаційно-правового забезпечення транспарентності є нормативне регулювання доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України. Зокрема, Указ Президента України № 606 від 20 серпня 2019 року визначає порядок роботи із запитами на інформацію, функції відповідальних підрозділів та правила доступу до службової інформації. Практичну реалізацію цих процедур забезпечує Департамент з питань звернень громадян Офісу Президента України, який організовує розгляд інформаційних запитів та надання відповідей заявникам.

Особливе місце у системі президентської відкритості займає Офіційне інтернет-представництво Президента України. Воно виконує функцію основного цифрового каналу оприлюднення актів Президента, офіційних заяв, новин, відеозвернень, інформації про міжнародну діяльність та інших матеріалів. Завдяки цифровим технологіям забезпечується оперативність і доступність інформації для громадян.

Одним із найбільш важливих сучасних інструментів транспарентності діяльності Президента України є електронні петиції. Вони дозволяють громадянам порушувати суспільно значущі питання та привертати увагу глави держави до актуальних проблем. Електронні петиції мають консультативний характер, однак виступають ефективним механізмом взаємодії між суспільством і президентською владою, сприяючи формуванню публічного діалогу та врахуванню громадської думки.

Разом із тим практика реалізації принципу транспарентності у діяльності Президента України виявляє певні проблеми, серед яких недостатня системність інформаційного забезпечення, відсутність єдиного централізованого архіву документів інституту президентства, а також окремі недоліки правового регулювання електронних петицій. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення організаційно-правових механізмів

відкритості президентської влади відповідно до принципів демократичного врядування та верховенства права.

Головко К.В., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Запитання: У чому полягає організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності органів виконавчої влади в Україні?

Відповідь: Дякую за запитання. Організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності органів виконавчої влади в Україні являє собою систему нормативних, інституційних і процедурних механізмів, спрямованих на забезпечення відкритості, підзвітності, інформаційної доступності та контрольованості адміністративної діяльності. Особливість транспарентності у сфері виконавчої влади полягає в її адміністративно-процедурному характері, оскільки саме органи виконавчої влади здійснюють поточне управління державою, реалізують нормативно-правові акти, надають адміністративні послуги та формують державну політику.

Нормативну основу транспарентності органів виконавчої влади становлять Конституція України, закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про адміністративну процедуру», «Про державну службу», а також підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України щодо відкритих даних, електронного урядування та участі громадськості у формуванні державної політики.

Особливе значення у системі забезпечення транспарентності має Закон України «Про доступ до публічної інформації», який покладає на органи виконавчої влади обов'язок систематично оприлюднювати інформацію про свою діяльність, створювати відповідальні структурні підрозділи та забезпечувати розгляд інформаційних запитів громадян. Водночас Закон України «Про адміністративну процедуру» переводить транспарентність у процесуальну площину, закріплюючи право особи бути поінформованою про перебіг адміністративної справи, подавати докази, отримувати мотивовані рішення та оскаржувати дії адміністрації.

Транспарентність діяльності центральних органів виконавчої влади реалізується на трьох основних рівнях:

1. Нормативному – через відкритість проєктів нормативно-правових актів, проведення публічних консультацій і оприлюднення пояснювальних матеріалів.
2. Організаційному – шляхом функціонування офіційних вебсайтів, підрозділів доступу до інформації, електронних сервісів, відкритих даних і механізмів комунікації з громадянами.
3. Процедурному – через забезпечення зрозумілості адміністративних процедур, мотивованості рішень та можливості їх судового чи адміністративного оскарження.

Важливим елементом організаційно-правового забезпечення транспарентності є консультації з громадськістю. Постанова Кабінету Міністрів України № 996 передбачає обов'язковість проведення консультацій щодо суспільно важливих питань, що дозволяє залучати громадянське суспільство до

формування та реалізації державної політики. Такі консультації сприяють перетворенню адміністративних рішень із суто владних актів на результат взаємодії держави та суспільства.

Суттєву роль у забезпеченні відкритості органів виконавчої влади відіграють також громадські ради при органах виконавчої влади. Попри дорадчий характер, вони є інституційною формою громадського контролю та забезпечують взаємодію між адміністрацією і громадськістю.

Важливим сучасним напрямом розвитку транспарентності є цифровізація публічного управління та розвиток електронного урядування. Відкриті дані, електронні сервіси, онлайн-платформи для звернень громадян і цифрові адміністративні процедури значно розширюють можливості доступу до інформації та участі громадян у публічному управлінні.

Водночас чинна система правового регулювання транспарентності органів виконавчої влади характеризується певною фрагментарністю, оскільки відповідні норми містяться у різних нормативно-правових актах. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення законодавства та формування цілісної моделі відкритої адміністрації відповідно до принципів демократичного врядування та європейських стандартів публічного управління.

Панова О.О., д.ю.н., професор, професор кафедри кримінального права і процесу КАІ.

Запитання: У чому полягають особливості організаційно-правового забезпечення транспарентності діяльності правоохоронних органів в Україні?

Відповідь: Дякую за запитання. Організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності правоохоронних органів України полягає у створенні системи нормативних, інституційних та процедурних механізмів, які забезпечують відкритість, підзвітність і громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів, водночас зберігаючи необхідний баланс між публічністю та захистом інформації з обмеженим доступом.

Особливість правоохоронних органів як суб'єктів реалізації транспарентності полягає у їх подвійній природі. З одного боку, вони здійснюють владні повноваження у сфері охорони правопорядку, досудового розслідування, кримінального переслідування, боротьби з корупцією та забезпечення національної безпеки. З іншого боку, їх діяльність пов'язана з використанням оперативної інформації, персональних даних, матеріалів досудового розслідування та інших відомостей, розголошення яких може зашкодити правосуддю, безпеці держави або правам людини. Тому транспарентність у правоохоронній сфері не є абсолютною і повинна поєднувати відкритість із законними обмеженнями щодо нерозголошення інформації.

Нормативно-правову основу транспарентності правоохоронних органів становлять Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», Закон України «Про Державне бюро розслідувань», а також загальні інформаційні акти — Закони України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації». Ці нормативно-правові акти закріплюють вимоги щодо відкритості діяльності, інформування суспільства, доступу до публічної

інформації, оприлюднення звітів та функціонування механізмів громадського контролю.

Особливе значення транспарентність має у діяльності Національної поліції України. Закон України «Про Національну поліцію» прямо визначає відкритість і прозорість як принципи діяльності поліції. Поліція зобов'язана постійно інформувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування та громадськість про свою діяльність, забезпечувати доступ до публічної інформації, оприлюднювати нормативно-правові акти та проєкти рішень, що стосуються прав і свобод людини. Таким чином, поліцейська транспарентність включає інформаційний, процедурний і правозахисний аспекти.

Не менш важливим є забезпечення транспарентності у діяльності прокуратури. Принцип гласності у прокуратурі реалізується через публічну звітність, взаємодію із засобами масової інформації, надання відповідей на інформаційні запити, відкритість кадрових процедур та дотримання встановленого законом порядку роботи з інформацією. Транспарентність прокуратури сприяє зміцненню її суспільної легітимності та формуванню довіри громадян до діяльності органів правопорядку.

Для правоохоронних органів характерним є також існування спеціальних інституційних механізмів транспарентності, серед яких громадські ради, дисциплінарні комісії, конкурсні процедури добору кадрів, механізми зовнішнього контролю та офіційні інформаційні ресурси. Вони покликані запобігати надмірній закритості силового апарату держави та забезпечувати контрольованість реалізації владних повноважень.

Водночас транспарентність у правоохоронній сфері повинна здійснюватися з дотриманням принципу пропорційності. Відкритість не може порушувати права людини, перешкоджати досудовому розслідуванню чи створювати загрозу національній безпеці. Саме тому організаційно-правове забезпечення транспарентності правоохоронних органів базується на поєднанні принципів гласності, підзвітності та громадського контролю із законодавчо визначеними межами доступу до інформації.

Отже, транспарентність правоохоронних органів є необхідною умовою демократичної легітимності їх діяльності, засобом забезпечення довіри суспільства до правоохоронної системи та важливим елементом функціонування правової держави.

Макеєва О.М., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Запитання: У чому полягають особливості організаційно-правового забезпечення транспарентності судової влади в Україні?

Відповідь: Дякую за запитання. Транспарентність судової влади в Україні є складною організаційно-правовою категорією, яка охоплює не лише відкритість судових засідань і доступність судових рішень, а й забезпечення зрозумілості судових процедур, відкритості діяльності судів, розвитку комунікації судової влади із суспільством, цифрової доступності правосуддя та функціонування механізмів зовнішньої підзвітності судової системи при збереженні незалежності суду.

Особливість транспарентності судової влади полягає в тому, що вона повинна поєднуватися з такими фундаментальними принципами, як незалежність суддів, недопустимість стороннього впливу на правосуддя, процесуальна форма судового розгляду, захист прав учасників справи та збереження визначених законом видів таємниці. Тому відкритість у сфері правосуддя не є абсолютною та реалізується в межах, визначених Конституцією України та процесуальним законодавством.

Нормативно-правову основу транспарентності судової влади становлять Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про доступ до судових рішень», Закон України «Про Конституційний Суд України», Закон України «Про Вищу раду правосуддя», а також процесуальні кодекси України – Кримінальний процесуальний кодекс, Цивільний процесуальний кодекс, Господарський процесуальний кодекс та Кодекс адміністративного судочинства України.

Конституційне підґрунтя транспарентності судової влади закріплене у статті 129 Конституції України, відповідно до якої гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами є одними з основних засад судочинства. Ці положення деталізуються у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», який гарантує відкритість судових засідань, право осіб бути присутніми у відкритому судовому засіданні, здійснювати фото-, відео- та аудіофіксацію, а також забезпечує відкритість інформації щодо судових справ.

Важливим елементом транспарентності є доступ до судових рішень. Закон України «Про доступ до судових рішень» встановлює, що всі судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі в Єдиному державному реєстрі судових рішень не пізніше наступного дня після їх виготовлення та підписання, якщо інше не передбачено законом.

Суттєву роль у забезпеченні відкритості судової влади відіграє цифровізація правосуддя. У цьому контексті особливе значення має функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), яка забезпечує електронний документообіг, електронний суд, дистанційний доступ до матеріалів справ та цифрову комунікацію учасників процесу із судом. Цифровізація сприяє підвищенню доступності та прозорості судових процедур.

Водночас транспарентність судової влади не обмежується лише процесуальними аспектами. Вона охоплює також відкритість діяльності органів суддівського врядування та самоврядування, прозорість процедур добору суддів, дисциплінарної відповідальності та функціонування органів суддівського управління. Важливе значення у цьому напрямі має розвиток комунікаційної політики судової влади, спрямованої на формування суспільної довіри до суду.

Гласність і відкритість судочинства виконують не лише інформаційну, а й гарантійну функцію, оскільки забезпечують можливість громадського контролю за здійсненням правосуддя та сприяють запобіганню суддівському свавіллю. Саме тому транспарентність є однією з ключових передумов легітимності судової влади та зміцнення довіри суспільства до правосуддя в демократичній державі.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник д.ю.н., професор, заслужений юрист України, професор кафедри теорії держави і права, конституційного і адміністративного права КАІ І.М. Сопілко.

Дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти» присвячене комплексному теоретико-правовому аналізу змісту та особливостей реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади, виявленню актуальних проблем організаційно-правового забезпечення відкритості, підзвітності та доступності публічного управління, а також розробленню науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства й механізмів реалізації цього принципу з урахуванням європейських стандартів і міжнародного досвіду.

У процесі виконання дисертаційної роботи аспірант продемонстрував високий рівень науково-методологічної підготовки, здатність до самостійного наукового пошуку, ґрунтовного аналізу нормативно-правових джерел та комплексного осмислення сучасних адміністративно-правових явищ. Дослідження характеризується логічною структурою, системністю викладу матеріалу, належним рівнем аргументації наукових положень і висновків, а також поєднанням теоретичного та прикладного підходів до дослідження проблематики транспарентності у діяльності органів публічної влади.

В.С. Любарський зарекомендував себе як відповідальний, дисциплінований та перспективний молодий науковець, здатний до критичного аналізу правових явищ і формування самостійних наукових висновків. Упродовж підготовки дисертації він активно працював із національним законодавством, актами міжнародного та європейського права, практикою функціонування органів публічної влади, здійснював порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду забезпечення транспарентності та відкритості публічного управління. Аспірант успішно виконав індивідуальний навчальний план, брав участь у науково-практичних конференціях, круглих столах і семінарах, опублікував наукові праці за тематикою дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним у межах спеціальності 081 «Право», та спрямована на вирішення актуальної наукової проблеми, пов'язаної з удосконаленням організаційно-правових механізмів реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади. Зміст дисертації свідчить про належний рівень наукової зрілості дисертанта, глибоке розуміння проблематики адміністративного права та здатність формулювати практично значущі рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування публічної влади на засадах відкритості, підзвітності та демократичного врядування.

З огляду на викладене, вважаю за доцільне затвердити позитивний висновок щодо наукової новизни, теоретичного та практичного значення результатів дисертаційного дослідження Любарського Вадима Сергійовича та рекомендувати дисертацію до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за

спеціальністю 081 «Право» відповідно до вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 року.

Головуюча на засіданні Макеєва О.М. ознайомила присутніх з висновком рецензента Михайловської О.В., д.держ.упр., професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу.

Мені, як рецензенту, приємно взяти участь в обговоренні дисертаційної роботи Любарського Вадима Сергійовича на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти». Дослідження є актуальним, комплексним і своєчасним, оскільки присвячене одній із ключових проблем сучасного публічного права — забезпеченню відкритості, підзвітності та ефективної взаємодії органів публічної влади із суспільством в умовах демократичної трансформації та європейської інтеграції України.

Дисертаційна робота відзначається високим рівнем наукової обґрунтованості, системністю та комплексністю дослідження. Автором здійснено ґрунтовний аналіз теоретико-правових підходів до розуміння принципу транспарентності, розкрито його зміст, ознаки та місце в системі принципів діяльності органів публічної влади, досліджено організаційно-правові механізми забезпечення відкритості у діяльності законодавчих, виконавчих, судових і правоохоронних органів, а також визначено особливості взаємодії публічної влади з інститутами громадянського суспільства у контексті реалізації принципу транспарентності.

Особливу наукову цінність становлять сформульовані В. С. Любарським концептуальні підходи до вдосконалення організаційно-правового забезпечення транспарентності діяльності органів публічної влади. У дисертації обґрунтовано необхідність комплексного підходу до реалізації принципу транспарентності, який охоплює нормативно-правовий, інституційний, процедурний та інформаційно-комунікаційний компоненти. Значну увагу приділено аналізу міжнародних і європейських стандартів відкритого врядування, доступу до публічної інформації, участі громадськості у формуванні державної політики та цифровізації публічного управління, а також можливостям імплементації відповідних підходів у національне законодавство України.

Дисертація характеризується чіткою структурою, логічною послідовністю викладу матеріалу, належним рівнем аргументації та обґрунтованістю висновків. Автор продемонстрував високий рівень методологічної підготовки, володіння сучасними методами юридичного аналізу, здатність до критичного осмислення наукових концепцій та системного узагальнення складних адміністративно-правових явищ.

Окремо слід відзначити активну наукову діяльність В. С. Любарського. У процесі підготовки дисертації аспірант успішно виконав індивідуальний навчальний план, брав участь у науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах, підготував наукові публікації за тематикою дослідження, продемонструвавши ґрунтовне знання національного законодавства, міжнародних стандартів та порівняльно-правових підходів у сфері забезпечення транспарентності публічної влади.

Результати дисертаційного дослідження мають вагоме теоретичне та практичне значення. Теоретичне значення полягає у розвитку наукових підходів до розуміння принципу транспарентності як фундаментальної засади функціонування органів публічної влади та уточненні його організаційно-правового змісту. Практичне значення роботи полягає у сформульованих пропозиціях щодо вдосконалення законодавства України у сфері доступу до публічної інформації, розвитку механізмів громадської участі, підвищення відкритості діяльності органів публічної влади та гармонізації національного правового регулювання з європейськими стандартами належного врядування.

Враховуючи актуальність теми, високий рівень наукової новизни, системність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, а також належний рівень наукової підготовки здобувача, вважаю за доцільне надати позитивну оцінку дисертаційному дослідженню Любарського Вадима Сергійовича та рекомендувати його до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Калюжний Р.А., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Під час попереднього розгляду дисертаційного дослідження Любарського Вадима Сергійовича були висловлені низка зауважень і конструктивних пропозицій, що стосувалися як теоретико-методологічного обґрунтування роботи, так і окремих аспектів практичної реалізації запропонованих наукових положень. Дисертант належним чином відпрацював надані рекомендації, продемонструвавши відповідальне ставлення до наукової роботи, системність у доопрацюванні матеріалу та готовність до фахового наукового діалогу.

Подане дослідження є актуальним і своєчасним, оскільки присвячене комплексному аналізу проблем реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади, що набуває особливої значущості в умовах трансформації системи публічного управління України та її євроінтеграційного курсу. Дисертаційна робота характеризується ґрунтовним опрацюванням національної нормативно-правової бази, а також належною увагою до міжнародних і європейських стандартів відкритості, підзвітності та належного врядування.

Робота має чітку логічну структуру, обґрунтовані наукові положення та висновки, а також містить низку практично орієнтованих пропозицій, спрямованих на вдосконалення організаційно-правових механізмів забезпечення транспарентності в системі публічної влади. Зокрема, у дисертації

запропоновано підходи до визначення критеріїв оцінювання рівня відкритості діяльності органів публічної влади; удосконалення процедур доступу до публічної інформації та її оприлюднення; посилення інституційних форм взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства; а також шляхи імплементації європейських стандартів прозорості та відкритого врядування в національну правову систему.

Автор продемонстрував високий рівень наукової підготовки, аналітичного мислення, здатність до системного узагальнення складних адміністративно-правових явищ та вміння формулювати науково обґрунтовані пропозиції, що мають як теоретичне, так і прикладне значення для вдосконалення публічного управління.

Робота повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Урахування зауважень і належне їх опрацювання свідчать про наукову зрілість дисертанта та його готовність до подальшої науково-дослідної діяльності.

Підтримую дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича та рекомендую його до захисту, побажавши автору подальших успіхів у науковій роботі та розвитку досліджень у сфері організаційно-правового забезпечення транспарентності публічної влади.

Панова О.О., д.ю.н., професор, професор кафедри кримінального права і процесу КАІ.

Дослідження Любарського Вадима Сергійовича є вагомим і науково значущим внеском у розвиток адміністративно-правової науки в Україні, насамперед у частині вдосконалення організаційно-правових засад реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади. Особливу увагу в роботі приділено формуванню комплексної концептуальної моделі забезпечення транспарентності, яка охоплює ключові напрями функціонування системи публічного управління та інформаційної взаємодії між органами влади й суспільством.

Запропонована автором модель має системний характер і структурована за кількома взаємопов'язаними блоками. Нормативно-правовий блок передбачає удосконалення національного законодавства з урахуванням європейських і міжнародних стандартів відкритості, розвиток процедур оприлюднення управлінських рішень, а також визначення чітких критеріїв і показників рівня транспарентності діяльності органів публічної влади. Організаційно-комунікативний блок спрямований на вдосконалення механізмів інформування суспільства про діяльність органів публічної влади, розвиток ефективних інструментів електронної взаємодії та посилення інституційних форм участі громадськості у процесах контролю й оцінювання управлінських рішень. Окремо виокремлено блок взаємодії між органами публічної влади та суспільством, який передбачає узгодження інформаційних потоків, підвищення рівня відкритості адміністративних процедур і зміцнення довіри до інститутів публічної влади.

Такий комплексний підхід забезпечує цілісне бачення проблематики транспарентності як багаторівневого правового явища, дозволяє поєднати

теоретичні засади з практичними потребами функціонування публічної адміністрації та сприяє гармонізації національного законодавства із стандартами належного врядування Європейського Союзу.

Дисертаційна робота вирізняється високим рівнем наукової опрацювання, логічною структурованістю та ґрунтовністю аналізу. Автор опрацював широкий масив наукової літератури, нормативно-правових актів України та ЄС, а також врахував положення міжнародних стандартів і кращих зарубіжних практик у сфері забезпечення транспарентності публічної влади. У межах дослідження здійснено порівняльно-правовий аналіз, який дозволив виявити проблемні аспекти національного регулювання та окреслити напрями його вдосконалення.

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, оскільки в умовах трансформації системи публічного управління України та її євроінтеграційного курсу питання забезпечення відкритості, підзвітності та прозорості діяльності органів публічної влади набувають особливого значення для підвищення ефективності управління та зміцнення довіри суспільства до державних інституцій. Дисертант продемонстрував належний рівень наукової підготовки, що підтверджується наявністю наукових публікацій, апробацією результатів дослідження на науково-практичних заходах та їх позитивним сприйняттям у фаховому середовищі.

Загалом дисертаційна робота Любарського Вадима Сергійовича є завершеним, самостійним і комплексним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Робота має належний рівень наукової новизни, теоретичне і практичне значення та містить обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення організаційно-правових механізмів реалізації принципу транспарентності у сфері публічної влади.

Підтримую дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича та вважаю за доцільне рекомендувати його до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головко К.В., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права, конституційного і адміністративного права КАІ.

Наукове дослідження Любарського Вадима Сергійовича охоплює широкий спектр актуальних проблем адміністративно-правового регулювання, пов'язаних із реалізацією принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади. Дисертація вирізняється глибиною опрацювання, системністю та комплексним підходом, що дає змогу всебічно розкрити ключові аспекти забезпечення відкритості та прозорості публічно-владної діяльності, а також її узгодженості зі стандартами Європейського Союзу та міжнародного права.

Автор ґрунтовно опрацював вітчизняну наукову літературу, а також значний масив зарубіжних досліджень, присвячених проблематиці гласності, відкритості та транспарентності у сфері публічного управління. Робота характеризується чіткою логічною структурою, послідовністю викладення матеріалу та належним рівнем систематизації теоретичних положень і практичних прикладів. Поставлені у дослідженні завдання сформульовані

коректно та аргументовано, що свідчить про високий рівень наукової підготовки дисертанта, його здатність до самостійного аналітичного мислення та комплексного розв'язання складних адміністративно-правових проблем.

Любарським Вадимом Сергійовичем оприлюднено належну кількість наукових праць, що засвідчує його активну наукову діяльність та вагомий внесок у розвиток доктрини адміністративного права і практики забезпечення транспарентності діяльності органів публічної влади. У дисертації запропоновано концептуальну модель удосконалення адміністративно-правових засад реалізації принципу транспарентності, яка передбачає інтеграцію нормативно-правових, організаційних та процедурних механізмів функціонування публічної влади, а також розвиток інституційної взаємодії з громадськістю та іншими суб'єктами суспільних відносин.

Отримані результати характеризуються науковою новизною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства у сфері забезпечення транспарентності публічної влади, розроблення нормативно-правових актів і рекомендацій щодо імплементації європейських стандартів відкритого врядування. Робота демонструє ефективне поєднання теоретичних положень із практичними підходами до забезпечення відкритості, підзвітності та прозорості діяльності органів публічної влади в умовах сучасних суспільно-правових викликів.

З огляду на викладене, дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича є завершеною, самостійною та науково обґрунтованою працею, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та заслуговує на позитивну оцінку і рекомендацію до захисту за спеціальністю 081 «Право».

Кунєв Ю.Д., д.ю.н., професор, професор кафедри теорії держави і права конституційного та адміністративного права КАІ.

Слід відзначити, що всі пропозиції та зауваження, висловлені під час попереднього розгляду дисертаційного дослідження Любарського Вадима Сергійовича, були уважно враховані та належним чином відображені у фінальній редакції роботи. Дисертація зазнала суттєвого доопрацювання, що свідчить про високий рівень відповідальності автора, його відкритість до наукової критики та готовність до конструктивного фахового діалогу.

Доповідь дисертанта під час обговорення, а також загальний рівень виконаного дослідження засвідчують глибоке володіння методологією юридичної науки, розвинуте аналітичне мислення та здатність до системного узагальнення складних адміністративно-правових явищ. Особливо варто підкреслити активну наукову позицію Любарського В. С., що підтверджується його науковими публікаціями та участю у науково-практичних конференціях різного рівня, включно з міжнародними заходами, де результати дослідження були представлені фаховій спільноті та отримали відповідну наукову апробацію і конструктивне обговорення.

Важливо зазначити, що дисертаційна робота вирізняється системністю викладення матеріалу, чіткою логічною структурою та комплексним підходом до досліджуваної проблематики, що дає змогу всебічно оцінити організаційно-

правові засади реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади, а також їх відповідність міжнародним та європейським стандартам відкритого врядування. У роботі сформульовано обґрунтовані наукові положення та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення національного законодавства та підвищення ефективності функціонування системи публічної влади.

Враховуючи ґрунтовність проведеного дослідження, належний науковий рівень дисертанта та актуальність обраної тематики, підтримую дисертаційну роботу Любарського Вадима Сергійовича та вважаю, що автор повною мірою заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Макеєва О.М., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ.

Дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича є надзвичайно актуальним і своєчасним, особливо з урахуванням сучасних викликів, зумовлених запровадженням воєнного стану, трансформацією системи публічного управління та поглибленням євроінтеграційних процесів України. Зазначені фактори об'єктивно підвищують вимоги до прозорості, відкритості та підзвітності діяльності органів публічної влади, що зумовлює особливу значущість досліджуваної проблематики.

Робота вирізняється ґрунтовністю наукового опрацювання, системністю підходу та логічно вивіреною структурою викладення матеріалу. Дисертантом запропоновано концептуальну модель удосконалення організаційно-правових засад реалізації принципу транспарентності, яка охоплює три взаємопов'язані підсистеми: «нормотворчість», «суспільство» та «взаємодія влади і суспільства». Така модель забезпечує комплексне осмислення проблематики транспарентності у сфері публічного управління та дозволяє окреслити як теоретичні засади, так і практичні механізми підвищення ефективності діяльності органів публічної влади, мінімізації корупційних ризиків та гармонізації національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу.

Особливо слід відзначити, що дисертант належним чином врахував усі зауваження та рекомендації, висловлені на попередніх етапах наукового рецензування, що свідчить про його відповідальність, наукову зрілість та готовність до фахового діалогу. Дисертаційне дослідження базується на ґрунтовній аналітичній основі, що включає наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, положення національного та європейського законодавства, а також практику міжнародних інституцій.

Наукова активність Любарського В. С. підтверджується значною кількістю наукових публікацій та участю у науково-практичних конференціях, у межах яких результати дослідження були належним чином апробовані та отримали позитивну оцінку фахової спільноти.

З огляду на високу наукову якість роботи, її комплексний характер, практичну значущість та вагомий внесок у розвиток адміністративно-правової науки, підтримую дисертаційне дослідження Любарського Вадима Сергійовича

та рекомендую його до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любарського Вадима Сергійовича на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Актуальність теми дослідження. Демократична правова держава передбачає належний рівень відкритості органів публічної влади перед суспільством, їх підзвітності, доступності інформації про зміст і результати владної діяльності, а також реальну можливість громадян впливати на вироблення, прийняття та контроль публічно-владних рішень. За таких умов принцип транспарентності постає однією з ключових засад організації та функціонування публічної влади. Завдяки транспарентності забезпечується зв'язок між державою та суспільством, зміцнюється довіра до владних інституцій, підвищується легітимність управлінських рішень і створюються передумови для належного громадського контролю.

Особливого значення дослідження цього питання набуває в умовах сучасних трансформацій публічного адміністрування в Україні, пов'язаних із цифровізацією управлінських процесів та розвитком електронної демократії. Цифрова трансформація діяльності органів публічної влади істотно змінює як форми реалізації транспарентності, так і вимоги до її організаційно-правового забезпечення. У цих умовах зростає потреба у формуванні цілісного механізму, який би забезпечував достовірність, своєчасність, повноту і зрозумілість інформації.

Зазначена проблема істотно загострилася в умовах воєнного стану та пов'язаних із ним безпекових обмежень. З одного боку, повномасштабна збройна агресія проти України об'єктивно зумовила необхідність обмеження доступу до окремих категорій інформації в інтересах національної безпеки. З іншого боку, саме в кризових умовах суспільний запит на відкритість, обґрунтованість і підзвітність діяльності органів публічної влади посилюється. За таких обставин особливої ваги набуває питання формування збалансованої моделі реалізації принципу транспарентності, за якої відкритість влади має чітке правове підґрунтя та підлягає контролю. Крім того, важливість дослідження визначається й тим, що транспарентність безпосередньо пов'язана з якістю функціонування демократичних інститутів, станом забезпечення прав людини, ефективністю антикорупційної політики, належним врядуванням та виконанням Україною євроінтеграційних зобов'язань.

Проблематика доступу до інформації, становлення інформаційного суспільства в Україні, розвитку інформаційних прав громадян, електронного врядування та інформаційного забезпечення публічного адміністрування була

предметом дослідження значної кількості сучасних науковців у галузі адміністративного та інформаційного права. Серед них слід виокремити наступних: Д. В. Бараненка, О. Ю. Бусол, Г. В. Дідківську, І. Ф. Коржа, Л. Р. Наливайко, Т. В. Новікову, О. Пухкала, Є. Романенка, М. І. Росенка, Т. М. Слінько, І. М. Сопілко, М. В. Чабанну, О. С. Чепік-Трегубенко, В. М. Ярошенка та інших.

Безпосередньо дослідженню сутності принципу транспарентності, його ознак, співвідношення з суміжними категоріями були присвячені наукові праці вітчизняних учених, у тому числі: Г. В. Гаврюшенка, О. В. Кошової, Д. Р. Мартиненка, В. М. Пилаєвої, Г. А. Терещук та інших.

Незважаючи на значний науковий доробок, аналіз джерел свідчить про недостатнє комплексне вивчення організаційно-правових аспектів реалізації принципу транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні. Сучасний стан правового регулювання та практики діяльності органів публічної влади засвідчує наявність у цій сфері суттєвих проблем, зокрема неоднорідності підходів до розуміння змісту транспарентності та недосконалості механізмів контролю за дотриманням її вимог. Відтак, постає нагальна наукова потреба у комплексному дослідженні реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної влади та формулюванні обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства і правозастосовної практики з урахуванням європейських стандартів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження здійснене відповідно до тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, затверджених постановою КМУ від 07.09.2011 № 942 (із змінами, внесеними постановою КМУ від 09.05.2023 № 463); Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затверджених постановою КМУ від 30.04.2024 № 476; Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019, а також у межах плану наукових досліджень Факультету права та міжнародних відносин Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (при виконанні робіт – Національний авіаційний університет), зокрема, кафедри адміністративного та інформаційного права, теми: «Забезпечення конституційних прав громадян в контексті конвенційних зобов'язань України» (державний реєстраційний номер 0119U103091); «Людиноцентричність публічного права України» (державний реєстраційний номер 0124U003363) та держбюджетної науково-дослідної роботи № 312-ДБ20 «Проблеми формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України: теорія і практика» (державний реєстраційний номер 0120U102136).

3. Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у формуванні цілісного наукового уявлення про зміст і значення принципу транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні шляхом комплексного аналізу його теоретико-правових засад, нормативного

закріплення та практики реалізації, виявлення проблем організаційно-правового забезпечення у відповідній сфері та вироблення науково обґрунтованих напрямів удосконалення національного законодавства і практики його застосування.

Відповідно до поставленої мети в дисертаційній роботі визначено такі основні **завдання**:

- проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності поняття принципу транспарентності;
- розкрити правову природу та ознаки транспарентності як вимоги публічно-владної діяльності;
- визначити місце транспарентності в системі здійснення публічної влади;
- дослідити організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України;
- охарактеризувати організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів виконавчої влади;
- дослідити статус правоохоронних органів як спеціальних суб'єктів реалізації транспарентності в Україні;
- визначити організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів судової влади;
- охарактеризувати організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів місцевого самоврядування;
- розкрити роль взаємодії органів публічної влади України з неурядовими організаціями у сфері транспарентності;
- окреслити зарубіжний досвід нормативного закріплення та реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної влади;
- виокремити напрями удосконалення механізму контролю за дотриманням вимог транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні.

4. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної влади.

5. Предметом дослідження є організаційно-правові аспекти реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної влади

6. Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, застосування яких забезпечило комплексний підхід до розкриття змісту принципу транспарентності, особливостей його організаційно-правового забезпечення та напрямів удосконалення механізму його реалізації в діяльності органів публічної влади в Україні. Діалектичний метод використано для з'ясування розвитку наукових уявлень про транспарентність та співвідношення з категоріями відкритості, прозорості, гласності, публічності та підзвітності (підрозділи 1.1; 1.2). Метод аналізу і синтезу використано під час опрацювання наукових підходів, нормативних положень та практики діяльності органів публічної влади, а також при формуванні узагальнень і висновків щодо

сутності, ознак та структурних елементів транспарентності (усі розділи). Системно-структурний метод дав змогу визначити місце принципу транспарентності в системі здійснення публічної влади та упорядкувати організаційно-правові механізми його реалізації у діяльності різних органів публічної влади (підрозділи 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5). Формально-юридичний метод застосовано для аналізу змісту конституційних положень, законів України, підзаконних нормативно-правових актів, міжнародних документів (підрозділи 1.2; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 3.2). Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення національного законодавства України із законодавством зарубіжних країн та Ради Європи та зарубіжними підходами до нормативного закріплення і практичного забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади (підрозділ 3.2).

Емпіричну основу дослідження становлять правова публіцистика, офіційні аналітичні дані органів публічної влади України, міжнародних організацій та інституцій, а також матеріали науково-практичних конференцій з проблем відкритості, доступу до інформації, участі громадськості та підзвітності органів публічної влади.

7. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній адміністративно-правовій науці здійснено комплексне дослідження реалізації принципу транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні крізь призму його організаційно-правового забезпечення в сучасних умовах модернізації публічного управління. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових положень і висновків, які відображають наукову новизну дослідження, зокрема:

уперше:

- запропоновано авторське визначення принципу транспарентності публічної влади як нормативно закріпленої та забезпеченої організаційно-процедурними механізмами засади діяльності органів публічної влади, зміст якої полягає у забезпеченні доступності, повноти, достовірності та зрозумілості інформації про владні рішення, процедури й результати їх реалізації, а також у створенні правових і організаційних умов для суспільного обговорення, участі та контролю, що забезпечує підзвітність публічної влади, підвищує легітимність управлінських рішень і зміцнює довіру до неї;

- розкрито місце транспарентності в системі здійснення публічної влади як базового принципу демократичного врядування, що поєднує інформаційний, процедурний, комунікативний і контрольний виміри;

- аргументовано, що організаційно-правове забезпечення принципу транспарентності діяльності органів публічної влади в Україні поєднує універсальні елементи правового режиму відкритості та спеціальні механізми їх реалізації, зумовлені правовою природою, компетенцією і функціональним призначенням органу публічної влади;

- обґрунтовано доцільність доповнення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» статтею 59-2 щодо запровадження механізму моніторингу районними та обласними державними адміністраціями дотримання органами і посадовими особами місцевого самоврядування вимог стосовно своєчасного, повного та безперервного оприлюднення актів і

документів, із правом надсилання вимог про усунення порушень та оприлюднення інформації про результати такого моніторингу;

– запропоновано концептуальний підхід до вдосконалення механізму контролю за дотриманням вимог транспарентності діяльності органів публічної влади, який охоплює нормативну систематизацію контрольних процедур, посилення інституційного і судового контролю, цифровізацію перевірки владних рішень, стандартизацію публічних консультацій та встановлення спеціальних правил контролю за обмеженням доступу до інформації в умовах воєнного стану.

удосконалено:

– положення про правову природу транспарентності у публічно-владній діяльності, яку запропоновано розкривати одночасно як ціннісну засаду демократичної організації влади, соціальний механізм інформованості й комунікації, юридично оформлений принцип публічного права, інституційний режим антикорупційної та цифрової відкритості, балансує між відкритістю, правами людини та вимогами національної безпеки;

– підхід до характеристики організаційно-правового забезпечення транспарентності в діяльності окремих органів публічної влади шляхом виокремлення її особливостей щодо вищих органів державної влади, органів виконавчої влади, правоохоронних органів, судової влади та органів місцевого самоврядування;

– підхід до підвищення рівня транспарентності правоохоронних органів та зміцнення довіри населення до них шляхом обґрунтування доцільності внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині розширення обсягу відкритої інформації про результати розгляду скарг, службових перевірок і притягнення посадових осіб до відповідальності;

– розуміння цифрової транспарентності шляхом акцентування на цифровій простежуваності – юридично визначеній моделі верифікації процедур, яка повинна забезпечувати можливість контролю за владними діями при збереженні легітимних обмежень доступу до інформації.

дістало подальшого розвитку:

– положення щодо розуміння співвідношення понять «транспарентність», «прозорість», «відкритість», «гласність», «підзвітність», що дало змогу розглядати транспарентність як інтегральну категорію, яка об'єднує їх у цілісну правову конструкцію;

– положення щодо ролі неурядових організацій у забезпеченні транспарентності діяльності органів публічної влади, яке полягає в тому, що їх взаємодію з владою слід розглядати як структурний елемент механізму громадського контролю, моніторингу та зворотного зв'язку;

– пропозиція щодо необхідності врахування зарубіжного досвіду нормативного закріплення та реалізації принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади з урахуванням національних умов, особливостей правової системи України та вимог європейської інтеграції.

8. Теоретичне підґрунтя дослідження формують Конституція України, чинні закони України, підзаконні нормативно-правові акти, міжнародно-правові документи, а також законодавство окремих зарубіжних держав,

положення якого становлять інтерес для порівняльно-правового аналізу й можуть бути враховані при вдосконаленні національного законодавства.

9. Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає у застосуванні у:

- *науково-дослідній роботі КАІ* для подальшого розроблення теоретичних і прикладних проблем реалізації принципу транспарентності діяльності органів публічної влади (акт про впровадження від 23.03.2026);

- *правотворчій діяльності*: у процесі вдосконалення законодавства України у сфері забезпечення відкритості, підзвітності та інформаційної доступності діяльності органів публічної влади;

- *у сфері правозастосування*: з метою вдосконалення практики реалізації вимог транспарентності, доступу до публічної інформації та контролю за дотриманням відповідних правових приписів (акт про впровадження в діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 11.05.2026);

- *у сфері освітнього процесу КАІ* використані під час підготовки пропозицій щодо вдосконалення змісту освітньо-професійних програм, оновлення робочих навчальних планів і навчально-методичного забезпечення, а також у процесі розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство в Україні», «Інформаційне право» (акт про впровадження від 30.03.2026).

10. Особистий внесок здобувача. Дисертація «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти» Любарського Вадима Сергійовича є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

11. Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення й висновки дисертації обговорювались на засіданні кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права КАІ, семи науково-практичних конференціях: «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика» (м. Харків, 2023), «Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір» (м. Київ, 2023), «Право. Комунікація. Суспільство» (м. Львів, 2023), «Протидія терористичним актам у міському середовищі» (м. Київ, 2023), «Science and society: modern trends in a changing world» (Vienna, Austria, 2024), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Олександрополіс, Греція, 2024), «Science in the modern world: innovations and challenges» (Toronto, Canada, 2025)

12. Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 12 наукових публікаціях, серед них: у наукових фахових виданнях України - 5 та 7 у наукових працях, які засвідчують апробацію дисертації.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у фахових виданнях України

1. Любарський В.С. Принцип відкритості та прозорості в діяльності правоохоронних органів. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3. С. 95-100. DOI:10.36695/2219-5521.3.2023.18
2. Любарський В.С. Транспарентність діяльності Верховної Ради України. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 11(25). С. 108-118. DOI:10.52058/2786-6025-2023-11(25)-108-118
3. Любарський В.С. Роль громадських організацій в розвитку транспарентності публічної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №12. С. 59-62. DOI:10.32782/2524-0374/2023-12/10
4. Любарський В.С. Організаційно-правове забезпечення транспарентності діяльності органів виконавчої влади. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 224-231. DOI:10.32842/2078-3736/2024.3.34
5. Любарський В.С. Зарубіжний досвід дотримання транспарентності органами публічної влади. *Європейські перспективи*. 2025. №1. С. 257-264. DOI: 10.71404/EP.2025.1.37

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Любарський В.С. Значення транспарентності діяльності органів публічної влади в сучасних умовах. *Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика*: науково-практ. конференція (м. Харків, 10 лютого 2023 р.) Нотатки сучасної науки: електронний мультидисциплінарний науковий часопис. № 5. м. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 23-24.
2. Любарський В.С. Загальнотеоретична характеристика транспарентності. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір*: XIII Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, НАУ, 24 лютого 2023 року). С. 204-206.
3. Любарський В.С. Транспарентність у діяльності органів судової влади. *Право. Комунікація. Суспільство. Law. Communication. Society. Das Recht. Die Kommunikation. Das Gesellschaft. Le Droit. La Communication. La Société*: Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти (Львів, ЛьвДУВС, 30 березня 2023 р.) С. 183-184.
4. Любарський В.С. Захист державних інформаційних ресурсів у контексті кібертероризму. *Протидія терористичним актам у міському середовищі*: науковий форум (м. Київ, Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова, 21 червня 2023 рік). С. 83-85.
5. Любарський В.С. Інформаційне забезпечення транспарентності діяльності публічної адміністрації. *Science and society: modern trends in a changing world: proceedings of the 8th, International Scientific and Practical Conference (Vienna, Austria 8-10 Juli, 2024)*. P. 257-264.
6. Любарський В.С. Транспарентність в контексті вимог європейської інтеграції. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: XLV Міжнародна науково-практична конференція (м. Олександрополіс, Греція, 07 червня 2024 р.). С. 142-144.

7. Любарський В.С. Проблеми відкритого врядування в Україні. *Science in the modern world: innovations and challenges: proceedings of the 5th International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. (Toronto, Canada, Januari 23-25, 2025). С. 596-601.

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 250 сторінок, із них - 204 сторінки основного тексту. Робота містить 4 додатки. Список використаних джерел налічує 216 найменувань.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Любарський В.С. проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою володіє сучасними методами аналізу, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

15. Оцінки мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено грамотною мовою, логічно та послідовно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

17. Рецензенти рекомендують: відповідно до пп. 15, 16 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Головою спеціалізованої вченої ради:

Легенського Миколу Івановича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Рецензентом:

Михайловську Олену Василівну, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри менеджменту та адміністрування Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу.

Офіційними опонентами:

Коломоєць Тетяну Олександрівну, доктора юридичних наук, професора, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету;

Берлача Анатолія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Шапенко Людмилу Олександрівну, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри права та публічного управління Національної академії статистики, обліку та аудиту.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любарського В.С. на тему «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Любарського Вадима Сергійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 № 502), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Реалізація принципу транспарентності у діяльності органів публічної влади: організаційно-правові аспекти», подану Любарським Вадимом Сергійовичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 «Право» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендувати Вченій раді Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» клопотати про призначення:

Головою спеціалізованої вченої ради:

Легенького Миколу Івановича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Рецензентом:

Михайловську Олену Василівну, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри менеджменту та адміністрування Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу.

Офіційними опонентами:

Коломоєць Тетяну Олександрівну, доктора юридичних наук, професора, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету;

Берлacha Анатолія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Шапенко Людмилу Олександрівну, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри права та публічного управління Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації
Любарського Вадима Сергійовича:

«за» – 15

«проти» – немає

«утримались» – немає.

Головуюча на засіданні:

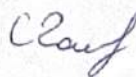
завідувач кафедри теорії держави і
права, конституційного та
адміністративного права КАІ,
кандидат юридичних наук, доцент



Олена МАКЕЄВА

Секретар засідання:

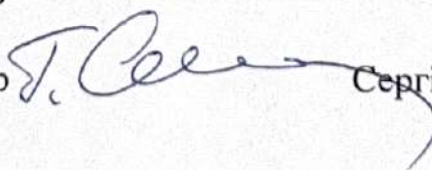
професор кафедри теорії держави і
права, конституційного та
адміністративного права КАІ,
кандидат історичних наук, доцент



Світлана ГОЛОВКО

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень
та трансферу технологій КАІ,
доктор технічних наук, професор



Сергій ГНАТЮК